

Η ΚΛΙΝΙΚΗ GILLETTE

(όπως το βλέπουν όσοι πέρασαν από εκεί)

«Μια κλινική θεραπεύει τους ασθενείς. Μια κοινότητα φροντίδας στηρίζει τους ανθρώπους».

Ι. Η κλινική

Θυμάμαι τη μητέρα μου να διηγείται πως, τη δεκαετία του 1960, όταν ήταν έτοιμη να με γεννήσει, οι κλινικές ήταν λίγες και το νοσοκομείο ήταν για τους αρρώστους· έτσι διάλεξε το καλύτερο μέρος που μπορούσε για να το κάνει: το σπίτι της, στο κρεβάτι της.

Μόλις γεννήθηκα, ήταν εκεί μια γυναίκα, αυτή που τη φώναζαν μαμή, και είπε στη μητέρα μου ότι βγήκα καλός — κι ότι, αν η μητέρα μου δεν με ήθελε, θα με έπαιρνε εκείνη στο σπίτι της.

Η μητέρα μου την κεραυνοβόλησε με ένα βλέμμα. Ίσως όμως η μαμή δεν ήξερε ότι δεν θα ανήκα ποτέ σε μία μόνο γυναίκα, αλλά σε όλες τις γυναίκες που θα συναντούσα· και είκοσι χρόνια αργότερα πήγα στο σπίτι της. Είμαι άνθρωπος του λόγου μου. Δεν μπορούσα να την απογοητεύσω.

Αυτή η αρχή δεν είναι λογοτεχνική ειρωνεία ούτε αστείο. Σημαίνει ένα μόνο πράγμα: η κλινική, ως τόπος, είναι κάτι καινούργιο. Δεν μας έρχεται από τους Αιγυπτίους ούτε από τους Ασσυρίους ή τους Βαβυλωνίους. Είναι μόνο το προϊόν ενός συστήματος υγείας που έκανε την παθολογία εμπόριο και τα φάρμακά του μάρκα.

Ποτέ δεν επιδίωξε να αντικαταστήσει τα νοσοκομεία, που μένουν θεσμός· κι όμως πάντα έκανε τον ασθενή να πιστεύει ότι, πληρώνοντας, μπορούσε να έχει περισσότερα — τα καλύτερα.

Κάποιοι τόποι εκτελούν μια λειτουργία. Άλλοι γίνονται μια δυνατότητα.

Ήταν η μέρα που εγκαινιάστηκε η κλινική στην πόλη μου: η πρώτη του είδους της που μπορούσε να προσφέρει έναν πλήρη κατάλογο, ικανή να καλύψει όλη την ιατρική, τουλάχιστον τη βασική — την ιατρική των απλών ανθρώπων, ας πούμε.

Διορίστηκαν τρεις διευθυντές γιατροί, αυτοί που θα έστηναν την ιατρική δομή. Αφού έκαναν τις συνεντεύξεις για να προσλάβουν τους γιατρούς, κλείστηκαν σε ένα δωμάτιο για να ανταλλάξουν απόψεις για το πώς θα γίνει η επιλογή.

Όσα ακολουθούν τα μεταφέρω όχι ως αλήθεια, αλλά ως noir — μου τα διηγήθηκε μια παρέα από φίλους γιατρούς που μόλις είχαν βγει στη σύνταξη από το ιταλικό σύστημα υγείας, και που τα έλεγαν σε εμάς τους πωλητές για να μας κάνουν να γελάσουμε και για να μας δείξουν ότι κι αυτοί είχαν τις ιστορίες τους.

Μια ιστορία που εγώ προσωπικά τη θεωρώ ιστορία της αυλής, ένα από εκείνα τα πικρά αστεία με τα οποία οι ίδιοι οι γιατροί μιλούσαν για άλλους γιατρούς — μια ράτσα παράξενη και ιδιόρρυθμη, στην οποία δεν θα εμπιστευόμουν πια ούτε τη φροντίδα της γάτας μου.

Την καταγράφω όχι ως ετυμηγορία, αλλά ως πορτρέτο της δυσπιστίας που είχε ήδη μαζέψει ο απλός κόσμος απέναντι σε μια ιατρική που δεν την ένιωθε πια δική του.

Τη διηγούνταν έτσι. Ο μεγαλύτερος από τους τρεις — ένας άνθρωπος που είχε δουλέψει και επί του παλιού καθεστώτος — είπε ότι θα εξηγούσε πώς να διαλέξουν τους νέους γιατρούς, με αυτό που ονόμαζε αρχή του αριθμού τρία.

Αν βρεις έναν γιατρό που καταλαβαίνει πολλά, στείλ' τον στη γενική ιατρική: εκεί, με την εμπειρία, θα απαντά μόνος του στις περισσότερες ερωτήσεις.

Αν βρεις τους μέτριους, ικανούς αλλά όχι λαμπρούς, βάλ' τους στα χειρουργεία: έτσι, όταν ανοίγουν, βλέπουν τι βρίσκουν και μαθαίνουν να το διορθώνουν.

Κι όσους καταλαβαίνουν λίγα, ή φτάνουν συστημένοι από τα κόμματα και τους καταλόγους διορισμών, δώσ' τους τα καθήκοντα όπου — έτσι έλεγε το σκληρό αστείο — η φύση αφήνεται να κάνει σχεδόν όλη τη δουλειά στη θέση τους.

Αυτή ήταν η εκδοχή της αυλής, φυσικά. Και όπως κάθε ιστορία της αυλής, λέει λιγότερα για τους γιατρούς και περισσότερα για εκείνους που τη διηγούνταν: για το πόσο λίγη πίστη τους είχε απομείνει.

Κι έτσι γεννήθηκε η κλινική. Την αληθινή της εμπειρία την έφτιαξαν οι ασθενείς· και γι' αυτήν μιλούσαν μόνο οι ζωντανοί — όσοι είχαν σταθεί τυχεροί, όχι όσους άγγιξε η ατυχία. Κι όταν όλα γύρισαν προς το χειρότερο, η κλινική του Βορρά — οποιουδήποτε έθνους — αντιπροσώπευε το καλύτερο κομμάτι: γιατί ο Βορράς πάντα παρέπεμπε σε πλούτο και βιομηχανία, κι εκεί το να πληρώνεις για τη θεραπεία δίνει την εντύπωση ότι είναι καλύτερη.

Ύστερα έκλεισαν τα ψυχιατρεία για τους εγκληματίες, και γεννήθηκαν οι ψυχιατρικές κλινικές — που αργότερα μετατράπηκαν προς τις νευρολογικές παθήσεις. Δεν θεραπεύονταν πια μόνο όσοι είχαν πιστοποιηθεί τρελοί, αλλά και άλλες παθολογίες.

II. Επίλογος

Μια κλινική είναι ένα κτίριο. Μια κοινότητα φροντίδας είναι κάτι παραπάνω.

III. Σελίδα του συγγραφέα

Αυτό το έργο δεν παραγγέλθηκε.

Δεν πουλήθηκε.

Δεν φτιάχτηκε για εμπορικούς σκοπούς.

Γράφτηκε για να καταθέσει μαρτυρία για την αξία της αποκατάστασης, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της σχέσης ανάμεσα στους ανθρώπους.

Η μόνη αμοιβή που ζητείται είναι ένα συμβολικό δολάριο — όχι ως πληρωμή για το έργο, αλλά ως μαρτυρία μιας κοινής δέσμευσης σε μια κουλτούρα φροντίδας, ελπίδας και ευθύνης.

Ferdinando